

Öğrencilerinin Kendi Mesleklerine İlişkin Algılarının Metafor Analizi İle İncelenmesi

Semanur KODAN ÇETINKAYA*

Özet

Bu araştırmanın amacı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kendi mesleklerine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 1., 2., 3., ve 4.sınıfta öğrenim gören 272 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler açık uçlu anket yoluyla toplanmıştır. Ankette katılımcılardan "Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları... 'ya benzer, çünkü..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda, üniversite öğrencilerinin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi süreci: (1) metaforların adlandırılması (2) metaforların tasnif edilmesi (3) kategori geliştirme (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcılar rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları kavramına ilişkin 89 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar daha sonra ortak özellikleri açısından değerlendirilerek 12 farklı kategori altında toplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü, üniversite öğrencileri, metafor.

The Investigation of Students Perception about their Profession by Metaphonic Analysis

Abstract

In this study, it is aimed to study the Guidance and Counseling Department students' perceptions of their profession via metaphor. In the research, one of the case study patterns, an embedded single-case design was used. The participants in this study included 272 students from Guidance and Counseling Department in the Atatürk University, Turkey. Data were collected by open ended survey method. Participants were asked to complete the sentence of "Graduate from the Department of Guidance and Counseling is like..., because...". Data were analysed by using content analysis method. Within this framework, the metaphors developed by university students of the department of guidance and counseling were analysed and commented in five steps: (1) naming metaphors (2) classification of metaphors (3) developing categories (4) conducting validity and reliability and (5) transferring datas on computer system. According to the results, overall, participants produced 89 valid metaphors about their professions. Regarding to these metaphorical images, 12 conceptual categories were identified.

Key Words: Department of Guidance and Counseling, University students, metaphors.

*Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Erzurum.
e-posta: semanur.kodan@atauni.edu.tr

Giriş

Geleneksel eğitim anlayışından çağdaş eğitim anlayışına geçiş süreci ile birlikte duyuşsal süreçlerde önem kazanmıştır. Gerek okullarda gerekse diğer eğitim kurumlarında sadece bilgi aktarımı değil aynı zamanda öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate alınmıştır. Çağdaş eğitim anlayışının bir amacı olan eğitimin her kademesinde öğrencileri her yönden desteklemek ilkesi gereği rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri de ayrı bir öneme sahip olmuştur. Bu bağlamda eğitim kurumlarında öğretim ve yönetim hizmetlerinin dışında rehberlik ve psikolojik hizmetleride kaçınılmaz hale gelmiştir (Pişkin, 1989). Bununla birlikte, bugün, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin eğitim sisteminde hayati bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları akademik alanda, kişisel ve sosyal gelişimde, kariyer gelişiminde, üreten ve uyumlu bireyler yetişmesinde bir köprü görevi görmektedirler (Asca, 2013).

Yaşamı boyunca bir takım sorunlarla, tercihlerle ya da önemli kararlarla karşılaşan insanoğlu, karşılaşmış olduğu problemi kendi çabaları ile çözmeye çalışmakla birlikte bazı sorunlarla bir takım nedenlerden dolayı baş edememektedir. Bu durumda insanoğlu bir bilen kişiden yardım alma ihtiyacı içerisinde olmaktadır. Bireylere bu konuda yardım edebilecek kişiler ise bu alanda yetişmiş profesyonel rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarıdır (Tan ve Baloğlu, 2011). Bu bağlamda rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölüm mezunlarına büyük sorumluluğun düştüğü söylenebilir.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri'nin Yönetmeliği'nde psikolojik danışman (rehber öğretmen), rehberlik ve araştırma merkezlerinde, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini yürüten kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti verecek bireylerin görevleri öğrencileri okula, çevreye ve çeşitli etkinliklere, yeni durumlara alıştırmaya ve yönlendirme, etkili öğrenme ve çalışma becerilerini geliştirme, öğrencilerin motivasyonlarını artırma, üst öğrenim kurumuna uygun bir şekilde yönlendirme, öğrencilerin farkındalık düzeyini artırma, öğrencilerin kişisel ve sosyal

gelişimlerine destek olma, sorunun çözümüne ilişkin bireyin sorumluluk almasını sağlama gibi bir çok önemli görevleri söz konusudur (MEB, 2013). Ancak yapılan birçok çalışmada psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri alanında çalışanların görevlerine ilişkin bir takım belirsizlikler yaşandığı görülmektedir.

Pişkin (1989) tarafından yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanın rollerinin belirgin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Paskal (2001) tarafından yapılan elde edilen bulgulara göre yöneticiler; boş geçen derse girme, sınavlarda gözetmenlik yapma, nöbet tutma, öğrencilerin devamsızlığına ilişkin aileleri bilgilendirme, yazışma ve dosyalama gibi rehber öğretmenin kesinlikle yapmaması gereken işleri rehber öğretmenin görevleri arasında görmektedirler. Bu bağlamda gerek psikolojik danışmanların ve gerekse iş birliği içerisinde olması gereken diğer kurumların rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının mesleki görevlerine ilişkin belirsizlik yaşadıkları söylenebilir (Özgün, 2007). Mesleğine ilişkin görevlerini bilmeyen bir kişinin kendi mesleğini anlatması ve savunması anlamsız olacağından özellikle rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının mesleklerine yönelik algılarının belirlenmesi oldukça önemlidir.

Bununla birlikte araştırma da meslek seçiminde önemli bir faktör olan kişilik özellikleri de incelenmek istenmiştir. Bu bağlamda bireylerin kişilik özelliklerinin meslek seçiminde önemli rol oynadığı ifade edilebilir. Bireylerin kişilik özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği özelliklerin birbirleri ile uyumlu olması, verimliliğin artırmasını sağlar ve aynı zamanda bireyin yapmış olduğu mesleğe yönelik iş doyumunu artırır. Bu nedenle, bireylerin meslek seçimlerinde kişilik özelliklerinin de dikkate alınması oldukça önemlidir (Yeşilyaprak, 2011). Bu bağlamda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı mezunlarının mesleklerine yönelik algıları, kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi gereken bir konudur (Özgün, 2007). Bu çalışmada rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerini ve kişilik

özelliklerini nasıl algıladıklarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda çalışmanın, bireylerin mesleklerine yönelik bakış açılarının belirlenmesi ve iş yaşamında daha yararlı olabilmesi açısından hem öğrencilere hem de bu mesleğe gönlünü vermiş kişilere faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Bireylerin mesleklerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla son yıllarda sıkça kullanılan metafor analizinden yararlanılmıştır. Metaforlar, bireylerin belli olgulara ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri açığa çıkarmada kullanılabilecek pedagojik bir araçtır (Saban, 2009). Ayrıca metaforlar araştırmacılar için karşılaştırma yapma, ortak özellikleri belirleme ve bir durumu farklı bir şekilde ortaya koyabilme olanağı sunma açısından değerlidir. Metaforlar sadece mevcut durum hakkında değil olması gerekenler hakkında da bir bilgi vericidir. Örneğin, "rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu bir öğrenci bahçivana benzer" metaforu, aynı zamanda nasıl bir rehber öğretmen olunması gerektiğini de ifade etmektedir (Saban, Kocbeker, Saban, 2007). Öğrencilerin belli konulara ilişkin farklı düşüncelerini sağlama ve aynı zamanda bir kavrama ilişkin daha geniş bir açıklama yapabilmeleri açısından da metaforlar önemlidir (Miller, 1987).

Literatür incelendiğinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kendi mesleklerine yönelik algılarını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca bu çalışmanın amacı doğrultusunda bakıldığında Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi ile ilgili tartışmaların devam ettiği görülmektedir (Özyürek, 2009). Yapılan tartışmalar çoğunlukla çağdaş anlamda eğitim sistemimizde, rehberlik hizmetlerinin henüz istenilen düzeye getirilememesi ile ilgilidir (Kuzgun, 2006). Bu nedenle psikolojik danışman yetiştiren programın, daha profesyonel bir meslek tanımı ve akıl sağlığı hizmetleri alanındaki yerini koruması açısından yeniden yapılandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Psikolojik danışman hizmetlerinin en azından lisans eğitimini gören ve henüz mezun olmamış öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesinin önemi

üzerinde durulmuştur (Doğan, 2000). Bu doğrultuda meslek elemanlarının yetişme sürecinde gerekli donanımı kazanmaları ve kendilerini eğitim, kişisel ve mesleki alanda geliştirmeleri ve bununla birlikte mesleki kimliklerini güçlendirmeleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulmasında önemli olduğu vurgulanmaktadır (Yeşilyaprak, 2009). Ayrıca, etkili bir rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti açısından mesleğin geleceğinin okunması da oldukça önemlidir. İşte yukarıda ifade edilen hususlar doğrultusunda, bu çalışma rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerin, kendilerine verilen eğitimi ve kendilerini bu alanda ne derece yeterli gördüklerini belirleme açısından önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. Olgubilim, farkında olunulan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde anlayışa sahip olunmayan durumlara odaklanmaktadır. Olgubilim araştırma deseni, bir olguyu daha iyi anlamamızı sağlayacak örnekler, araştırmalar ve yaşantılar sunarak hem bilimsel alanyazısına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırma Grubu

Bu çalışma, 2012–2013 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik bölümünde 1., 2., 3. ve 4.sınıfta öğrenim gören toplam 321 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin üretmiş oldukları metaforlar kavramlar halinde tanımlanarak geçici bir liste oluşturulmuştur. Bu doğrultuda metaforların net bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakılmıştır. Bununla birlikte belirgin metaforların olmadığı ve yapılan metaforlara ilişkin herhangi bir gerekçenin ifade edilmediği 49 kağıdın elenmesi ile birlikte 272 öğrencinin kağıdı üzerinde analiz gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma da "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü mezunu...’ya benzer, çünkü ..." şeklinde açık uçlu sorudan oluşan bir form kullanılmıştır. Öğrencilerden elde edilmiş

olan bu veriler araştırmada veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı Atatürk üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencilerine gönüllülük esas alınarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi ile veriler tanımlanır ve veriler içinde saklanan gerçekler derinlemesine ortaya çıkarılır. İçerik analizinde yapılan temel işlem birbirine benzeyen verileri belirli temalar çerçevesinde birleştirmek ve okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Öğrencilerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması (1) adlandırma, (2) tasnif etme, (3) kategori geliştirme, (4) geçerlik ve güvenilirlik sağlama ve (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir.

1.Adlandırma Aşaması

Öğrenciler tarafından üretilen metaforlara ilişkin geçici bir liste yapıldı. Geliştirilen metaforların belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediği incelendi. Öğrencilerin belirtmiş oldukları metaforlar kodlandı (örneğin, karınca, gül vb.).

2.Tasnif Etme Aşaması

Bu aşamada her metafor incelenerek ortak özellikleri açısından değerlendirildi. Bu amaçla öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar tek tek okunup gözden geçirilerek analiz edildi.

3.Kategori Geliştirme

Bu aşamada öğrencilerin ürettikleri metaforlar ortak özellikleri açısından değerlendirildi. Bu işlem esnasında 89 metafor hakkında oluşturulan liste dikkate alınarak özellikleri açısından belli bir tema ile ilişkilendirilerek 12 tema oluşturuldu. Bu temalar meslekle ve kişilikle ilgili olmak üzere iki temel başlık altında toplandı.

4.Geçerlik ve Güvenirlik Sağlama Aşaması

Geçerlik ve *güvenirlik*, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak için kullanılan en önemli iki ölçüttür. Toplanan verilerin ayrıntılı olarak raporlaştırılması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırma açısından geçerliliğin en önemli göstergelerindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda öncelikle 12 kavramsal kategori haline nasıl getirildiği ayrıntılı bir şekilde izah edilmiştir. Bir sonraki basamakta elde edilen 89 metaforun her biri için en iyi temsil edildiği düşünülen metaforlar derlenmiş ve bulgular kısmında yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan 12 kavramsal kategori altında verilen metaforların, söz konusu kavramsal kategoriyi temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvuruldu. Bu amaç doğrultusunda bir öğretim üyesine, 89 adet metaforun yer aldığı liste ve 12 kavramsal kategorinin adlarının ve özelliklerinin yer aldığı liste olmak üzere iki liste verilmiştir. Uzmandan bu iki listeyide kullanarak birinci listedeki metaforları ikinci listedeki 12 kategori ile eşleştirilmesi istenmiştir. Uzman tarafından yapılan eşleştirme, araştırmacı tarafından gerçekleştirilen kategori ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994), (güvenirlik= görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı x100) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik açısından görüşüne başvurulmuş uzman sadece üç metaforu farklı bir kategoriye yerleştirmiştir. Bu durumda, ifade edilen formül açısından güvenilirlik = $(89/89+3) \times 100 = \%97$ olarak bulunmuştur. Nitel çalışmalarda araştırmacılar arasındaki uzlaşmanın % 97 olarak bulunması, çalışmanın güvenilirliği açısından yeterli olduğunu ifade etmektedir.

5. Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması

Bütün veriler bilgisayar ortamına aktarılarak frekans (*f*) ve yüzde (%) hesaplandı.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğrenciler tarafından üretilen metaforlar hakkında bilgi verilmektedir. Bununla birlikte üretilen metaforlar dikkate alınarak oluşturulan 12 kavramsal kategori ve her bir kategorinin sahip olduğu özellikler

katılımcıların ürettikleri örnek metaforlar ile desteklenerek tanıtılmaktadır.

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerine ilişkin algıları hangi metaforlar aracılığıyla açıklanmaktadır?

Rehberlikvepsikolojikdanışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrenciler birbirinden farklı 89 metafor üretmişlerdir. Metaforlar ve metaforun freskansları şu şekildedir: ayna (20), pusula (17), fener (9), lamba (12), ağaç (12), kitap (11), lider (11), ay (11), güneş (9), anne (8), sürücü (8), su (7), ilaç (6), ışık (6), yıldız (6), doktor (5), okyanus (4), işaret levhası (4), arkadaş (4), rehber (4), kılavuz (4), gül (3), oksijen (3), ev (3), navigasyon (3), kutu (2), kuş (2), filozof (2), meşale (2), gökkuşuğu (2), oyuncu (2), büyüteç (2), karınca (2), sudan çıkmış balık (2), sabır taşı (2), yağmur (2), toprak (2), günlük (2), akvaryum (1), pollyanna (1), kapak (1), acemi işçi (1), boş kutu (1), kapalı kutu (1), kanatsız kuş (1), dert ortağı (1), dert babası (1), ağlama duvarı (1), yol (1), mikroskop (1), dikenli gül (1), google (1), gözlük (1), cevap kağıdı (1), turşu (1), kaktüs (1), volkanik dağ (1), yaşlı insan (1), aktif insan (1), dedektif (1), ebeveyn (1), çocuklu kadın (1), üstüne kuma getirilen kadın (1), gece (1), kaplan (1), ses kayıt cihazı (1), uydu alıcısı (1), hamur (1), doğa (1), canavar (1), balon (1), kar tanesi (1), sır küpü (1), lise mezunu (1), sağlık ocağı (1), gübre (1), bahçıvan (1), meyve çekirdeği (1), pamuk şekeri (1), temizlikçi (1), Roma (1), zeytinyağı (1), tasarımcı (1), jokey (1), rüzgar (1), marangoz (1), uyuz köpek (1), liman (1), rahip (1), çiçek (1).

2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerine ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının hangi özelliklerini ön plana çıkarmaktadır?

Öğrencilerin kendi mesleklerine ilişkin metaforlar mesleğe ilişkin ortak özellikleri açısından; bilgi verici, güven duyulan, yararlı, yönlendirici, yetersiz ve kişilik özellikleri açısından çok yönlü, aktif dinleyici, hayatı güzelleştiren, çalışkan, uyumlu, ayrıntıcı olması ve kendine yetmeyen olmak üzere 12 temada toplanmaktadır. Bu temalar rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin meslek algıları ve kişilik

özellikleri olmak üzere iki temada toplanmıştır.

Tema 1: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleklerine İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar ve Yansıtılan Özellikler

Bu tema "bilgi verici, güven verici, yararlı, yönlendirici, yetersiz" olmak üzere beş tema altında ele alınmıştır.¹ Bu beş temayı toplam 233 katılımcı (%85.7) temsil etmektedir. Metafor üreten toplam kız öğrenci sayısı 136 (% 58.3) ve erkek öğrenci sayısı 97 (%41.6)'dir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerine ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve mesleki özellikler, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre Tablo 1'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Alt Tema 1.1. Bilgi Verici Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışman Mezunları

Bu temayı toplam 91 katılımcı (%38.8) ve 14 metafor (%8.3) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: ayna (20), lamba (12), kitap (11), ay (11), güneş (9), fener (9), ışık (6), okyanus (4), filozof (2), yaşlı insan (1), cevap kağıdı (1), yol (1), kayıt cihazı (1), google (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 57, erkek öğrenci sayısı ise 34'dür. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları her alana hakimdir (Her sorunun cevabıdır).

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi güneşe benzer, çünkü nasıl karanlıkta yol bulmak zor ise, bu kişi de çevresine bir ışık olarak onun hayat yolunu aydınlatır." (Öğrenci, Kız).

Alt Tema 1.2. Güven Verici Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışman Mezunları

Bu temayı toplam 28 katılımcı (%11.9) ve 13 metafor (%7.7) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: anne (8), ev (3), arkadaş (4), kutu (2), liman (1), kuş (2), toprak (2), yağmur (2), kar tanesi (1), sır küpü (1), gece (1), ebeveyn (1), akvaryum (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 20, erkek

¹ Metaforların kategorileştirilmesinde Ali Ünal ve Emine Ünal'ın "Öğretmen ve Öğrencilerin Rehber Öğretmeni Algılamalarına İlişkin Bir Durum Çalışması" adlı çalışmasından faydalanılmıştır.

Tablo 1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki özellikleri temasının alt temalarına göre, cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre ürettikleri metaforlar

Alt Tema	Cinsiyet	1.Sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf	Metafor	f (%)
Bilgi Verici	Kız	14(10.2)	14(10.2)	17(12.5)	12(8.8)	ayna(20),lamba(12),kitap(11),ay(11),güneş(9),fener(9),ışık(6),okyanus(4), filozof(2),yaşlı insan,cevap kağıdı, yol,kayıt cihazı,google	14(8.3)
	Erkek	7(7.2)	5(5.2)	7(7.2)	15(15.4)		
Güven Verici	Kız	7(5.1)	9(6.6)	3(2.2)	1(0.7)	anne(8),ev(3),arkadaş(4),kutu(2),liman,kuş(2),toprak(2), yağmur(2),kartanesi,sır küpü,gece,ebeveyn, akvaryum	13(7.7)
	Erkek	1(1.0)	2(2.0)	5(5.2)	-		
Yararlı	Kız	11(8.0)	7(5.1)	4(2.9)	2(1.4)	ağaç(12), su(7), ilaç (6), doktor(5), sağlık ocağı,gübre,bahçıvan, meyveçekirdeği,rahip,kaktüs	10(5.9)
	Erkek	3(3.1)	6(6.2)	2(2.0)	4(4.1)		
Yönlendirici	Kız	17(12.5)	9(6.6)	2(1.5)	3(2.2)	pusula(17), sürücü(8), lider(7), yıldız(6) rehber(4), işaret levhası(4), klavuz(4),navigasyon(3), meşale(2), tasarımcı, roma, jokey, rüzgar	13(7.7)
	Erkek	15(15.4)	4(4.1)	9(9.3)	4(4.1)		
Yetersiz	Kız	-	-	1(0.7)	1(0.7)	sudan çıkmış balık(2), çocuklu çalışan kadın, üstüne kuma getirilen kadın, lise mezunu, boş kutu, kapalı kutu, acemi işçi, kanatsız kuş, volkanik dağ	9(5.3)
	Erkek	2(2.0)	1(1.0)	1(1.0)	4(4.1)		

öğrenci sayısı ise 8'dir. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları başı sıkışan herkesin rahatlıkla başvurabileceği kişidir.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kuşa benzer, çünkü barışın ve özgürlüğün sembolüdür" (Öğrenci, E).

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kartanesine benzer, çünkü o hiç kimseye düşünceleri ve davranışları açısından ön yargılı davranmaz ve her kartanesi gibi birbirine değmeden görevini tamamlar (Öğrenci, E).

2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları koruyucudur.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi ebeveyne benzer, çünkü nasıl ki ebeveynler çocuklarının geleceklerinin en iyi şekilde olmasını ister, rehber öğretmen de öğrencilerinin en güzel geleceğe sahip olabilmeleri için çalışır."(Öğrenci, E).

Alt Tema 1.3. Yararlı Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 39 katılımcı (%16.6) ve 10 metafor (5.9) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: ağaç (12), su (7), ilaç (6), doktor (5), sağlık ocağı (1), gübre (1), bahçıvan

(1), meyve çekirdeği (1), rahip (1), kaktüs (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 24, erkek öğrenci sayısı ise 15'dir. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1.Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları sorun çözücüdür.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi doktora benzer, çünkü yeri gelince danışanların sorunlarına çözümler bulur." (Öğrenci, Kız).

2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları güçlüdür.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kaktüse benzer, çünkü çölde susuz kalan bir kişi kaktüsü kesip içindeki suyu içerse, yolunu kaybetmiş bir kişi de psikolojik danışman sayesinde daha kaliteli bir yaşam sürer (Öğrenci, E).

Alt Tema 1.4. Yönlendirici Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 63 katılımcı (%26.9) ve 13 metafor (%7.7) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: pusula (17), sürücü (8), lider (7), yıldız (6), rehber (4), işaret levhası (4), klavuz (4), navigasyon (3), meşale (2), tasarımcı (1), roma (1), jokey (1), rüzgar (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 31, erkek öğrenci sayısı ise 32'dir. Bu temayı oluşturan

metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları bireylere kararsız oldukları konularda bir yol göstericidir. Öğrencilerin ileriye görmelerini sağlayarak belirsizliği ortadan kaldırır.

“Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi navigasyona benzer, çünkü rehberlik ve psikolojik danışman olmak demek yol gösteren demektir. Nasıl navigasyon cihazları bize yolumuzu kaybettiğimizde yol gösteriyorsa danışmanda bize yol gösterir.” (Öğrenci, K).

Alt Tema 1.5. Yetersiz Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 10 katılımcı (%4.2) ve 9 metafor (5.3) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: sudan çıkmış balık (2), çocuklu çalışan kadın (1), üstüne kuma getirilen kadın (1), lise mezunu (1), boş kutu (1), kapalı kutu (1), acemi işçi (1), kanatsız kuş (1), volkanik dağ (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 2, erkek öğrenci sayısı ise 8'dir. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları kendilerini yeterince geliştirememişlerdir.

“Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kapalı kutuya benzer, çünkü etrafındaki hiç kimseyi aydınlatamaz.” (Öğrenci, E).

2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının aldıkları eğitim uygulama açısından yeterli değildir.

“Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi sudan çıkmış balığa benzer, çünkü aldığımız eğitim devlet kurumlarında uygulamaya, oradaki problemlerle başa çıkmaya yeterli değildir.” (Öğrenci, E).

Tema 2: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Kişiliğe İlişkin Metaforları ve Özellikleri

Bu tema altında “çok yönlü, aktif dinleyici, hayatı güzelleştiren, çalışkan, uyumlu, ayrıntıcı

ve sakınılması gereken” olmak üzere yedi tema ele alınmıştır.² Bu yedi temayı toplam 39 katılımcı (%14.3) ve 30 metafor (%33.7) temsil etmektedir. Metafor üreten toplam kız öğrenci sayısı 16 (% 5.9) ve erkek öğrenci sayısı 23 (%8.4)'dir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kişiliklerine ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve kişilik özellikleri, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre Tablo 2'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Alt Tema 2.1. Çok Yönlü Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 5 katılımcı (%1.5) ve 6 metafor (%1.2) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: gökkuşağı (2), turşu (1), uydu alıcısı (1), doğa (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 1, erkek öğrenci ise 4'tür. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları birçok alana ilişkin asgari düzeyde bilgiye sahiptir.

“Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi turşuya benzer, çünkü her şeyden bir şeyler barındırır içinde.” (Öğrenci, E).

Alt Tema 2.2. Aktif Dinleyici Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 7 katılımcı (%2.7) ve 5 metafor (%1.5) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: günlük (2), sabır taşı (2), dert ortağı (1), dert babası (1), ağlama duvarı (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 4, erkek öğrenci ise 3'tür. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları sabırlıdır.

“Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi ağlama duvarına benzer, çünkü birçok insan ona gelir derdini anlatır, içini döker ve rahatlar.” (Öğrenci, E).

² Metaforların kategorileştirilmesinde Ali Ünal ve Emine Ünal'ın “Öğretmen ve Öğrencilerin Rehber Öğretmeni Algılamalarına İlişkin Bir Durum Çalışması” adlı çalışmasından faydalanılmıştır.

Tablo 2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kişiliğe ilişkin metaforları ve özellikleri

Alt Tema	Cinsiyet	1.Sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf	Metafor	f (%)
Çok yönlü	Kız	-	-	-	1(0.2)	gökkuşağı(2), turşu, uydu alıcısı, doğa	4(1.2)
	Erkek	-	-	3(0.7)	1(0.2)		
Aktif dinleyici	Kız	1(0.2)	1(0.2)	-	2(0.3)	günlük(2), sabır taşı(2), dert ortağı, dert babası, ağlama duvarı	5(1.5)
	Erkek	1(0.2)	1(0.2)	1(0.2)	-		
Hayatı güzelleştiren	Kız	2(0.3)	-	-	-	gül(3),temizlikçi, pollyanna, pamuk şekeri, çiçek	5(1.5)
	Erkek	3(0.7)	1(0.2)	-	1(0.2)		
Çalışkan	Kız	2(0.3)	1(0.2)	-	-	karınca(3),aktif insan, kaplan	3(0.9)
	Erkek	-	-	1(0.2)	1(0.2)		
Uyumlu	Kız	1(0.2)	-	1(0.2)	1(0.2)	oyuncu(2), hamur, kapak, marangoz	4(1.2)
	Erkek	1(0.2)	-	1(0.2)	-		
Ayrıntıcı	Kız	-	-	2(0.3)	-	büyüteç(2),mikroskop,gözlük dedektif	4(1.2)
	Erkek	-	-	1(0.2)	2(0.5)		
Sakinilmesi Gereken	Kız	-	1(0.2)	-	-	uyuz köpek, zeytinyağı, canavar, balon, dikenli gül	5(1.5)
	Erkek	2(0.5)	1(0.2)	1(0.2)	-		

Alt Tema 2.3. Hayatı Güzelleştiren Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 7 katılımcı (%2.7) ve 5 metafor (%1.5) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: gül (4) ,temizlikçi (1), pollyanna (1), pamuk şekeri (1), çiçek (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 2, erkek öğrenci ise 5'dir. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları mutluluk kaynağıdır.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi Pollyanna'ya benzer, çünkü, her zaman bardağın dolu kısmını görmeye ve göstermeye çalışılır" (Öğrenci, K).

Alt Tema 2.4. Çalışkan Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 5 katılımcı (%1.5) ve 3 metafor (%0.9) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: karınca (3), aktif insan (1), kaplan (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 3, erkek öğrenci ise 2'dir. Bu

temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları çalışkandır.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kaplana benzer, çünkü avını asla affetmez." (Öğrenci, E).

Alt Tema 2.5. Uyumlu Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 5 katılımcı (%1.5) ve 4 metafor (%1.2) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: oyuncu (2), hamur (1), kapak (1), marangoz (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 3, erkek öğrenci ise 2'dir. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1.Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları kolayca uyum sağlar.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi kapağa benzer, çünkü her öğrenciyle uyum sağlayarak bütünleşir." (Öğrenci, K).

Alt Tema 2.6. Ayrıntıcı Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 5 katılımcı (%1.5) ve 4 metafor (%1.2) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: büyüteç (2), mikroskop (1), gözlük (1), dedektif (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 2, erkek öğrenci ise 3'tür. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır

1.Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları dikkatlidir.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi büyütece benzer, çünkü insanların görebildiğinden daha çok ayrıntıyı görebilir." (Öğrenci, K).

Alt Tema 2.7. Sakınılması Gereken Kategorisine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunları

Bu temayı toplam 5 katılımcı (%1.5) ve 5 metafor (%1.5) temsil etmektedir. Bu temadaki metaforlar şunlardır: uyuz köpek (1), zeytinyağı (1), canavar (1), balon (1), dikenli gül (1). Bu temada metafor üreten kız öğrenci sayısı 1, erkek öğrenci ise 3'tür. Bu temayı oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

1.Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları zararlıdır.

"Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi uyuz köpeğe benzer, çünkü tek düşünceleri bir milli eğitim bakanlığı okuluna atanıp dört duvar arasında pineklemektir amaçları." (Öğrenci, E).

Sonuç ve Tartışma

Psikolojik danışmanların sahip olması gereken özellikler açısından farklı görüşler söz konusudur (Doğan, 2000; Egan, 2011). Diğer bir ifade ile psikolojik danışmanlık mesleği birçok farklı yönü içeren bir meslektir (Ekşi, 2012). Psikolojik danışmanlık mesleğinin içerdiği farklı yönlerden birisi kişisel özelliklerdir. Bir diğer ifade ile her mesleğin gerektirdiği bir takım kişilik özellikleri söz konusudur (Kuzgun, 2006). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu bir kişi rehberlik anlayışına sahip olmalıdır. Bu anlayışa sahip olan bir kişi her bireyin eşsiz olduğuna inanır. Bununla birlikte bu kişi empati, samimiyet, tutarlılık

ve saygı gibi rehberlik anlayışının getirdiği özelliklere sahip olur (Polat, 2007). Bu nedenle bu alanda mesleğini başarı ile icra edecek bir kişinin sahip olması gereken özelliklerinin bilinmesi önemlidir (Özabacı, İşmen ve Yıldız, 2004).

Bununla birlikte, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünden mezun olanların büyük çoğunluğu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda rehber öğretmen olarak istihdam edilmektedir. Bu bağlamda, bu bölümde öğrenim gören öğrencilerin kendilerini ne derece yeterli gördükleri ve istenilen düzeyde performans gösterip-göstermedikleri araştırılması gereken bir durumdur. Üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünden mezun olan kişilerin bir çoğu danışmanlık hizmetleri açısından çok az bilgiye sahip olarak göreve başlamaktadırlar. Aynı zamanda kurumdaki yetkili kişi tarafından izlenen, değerlendirilen ve taşıyabileceğinden çok daha fazla sorumluluğu olan bir kişi olarak görülmektedir (Özgün, 2007).

İfade edilenler doğrultusunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kişisel özelliklerinin ve meslek algılarının araştırılmasının önemli olduğu söylenebilir. Yiyit (2001) de, danışmanların kişilik özelliklerinin, mesleki yeterliliklerinin ve meslek algılarının üzerinde durulması gerektiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada da rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin kişisel özellikleri ve meslek algıları metaforlar aracılığıyla araştırılmak istenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin ürettikleri metaforlar incelendiğinde bu bireylerin kişilik özellikleri ve mesleklerine yönelik daha çok olumlu yönde metafor geliştirdikleri görülmüştür. Ancak olumlu metaforlarla birlikte olumsuz metaforlarında üretildiği görülmüştür. Çalışmada öğrencilerin geliştirdikleri bu metaforlar 12 kategoride ele alınmış ve aşağıda bu temalara yer verilmiştir.

Bilgi verici temasında üretilen metaforlara bakıldığında, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları, olaylara herkesten daha farklı bir bakış açısıyla bakar ve bireylere de farklı bakış açısı kazandırarak sorunların çözümüne yardımcı olur özelliği

ön plana çıkmıştır. İfade edilen bu özellik etkili psikolojik danışmanın özelliklerinden birisi olan kişisel farkındalık ve anlayış sahibi olma özelliği ile örtüşmektedir (Hackney ve Cormier, 2008).

Güven verici temasında üretilen metaforlara bakıldığında ise, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının herhangi bir sıkıntıda rahatlıkla başvurulabilecek ve bireylerin sorunlarına hiç bıkmadan çözüm arayan ve onları koruyan kişiler olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan yola çıkarak rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının güvenilir bir kişiliğe sahip oldukları ve bu kişilik özelliklerini de mesleklerine yansıtma gereği olduğu algılanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2005).

Yararlı temasında üretilen metaforlara bakıldığında, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları ihtiyacı olana ihtiyaç duyduğu anda işe yarar bilgiler vermekte ve sorun ortaya çıkmadan önleyici müdahalelerde bulunmaktadır. Bu durum, psikolojik danışmanın bilgi ve becerilerini kendisinden yardım isteyenlerin iyiliği için kullanma ve bazı olumsuzlukların ortaya çıkmasını önleyici bir işlevi yerine getirme ilkelerine uygun davrandığını gösterebilir (Dilekmen, 2011).

Bireyler, kendini gerçekleştirme çabası içindeyken bilinçli ya da bilinçsiz bir takım kararlar almak zorunda kalmaktadırlar. Bu açıdan rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları, rehberliğin amaçlarından biri olan bireylerin herhangi bir karar verirken ya da tercih yaparken dış baskılardan ve iç çatışmalardan uzak kalmasına ve daha bilinçli davranmasına yardımcı olmalıdırlar (Dilekmen, 2011). Bu bağlamda yönlendirici temasında üretilen metaforlara bakıldığında, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının yönlendirici oldukları algısına ulaşılmıştır. Bir diğer ifade ile bu bölüm mezunlarının, çeşitli alan, program veya farklı tercih noktalarında seçenekleri fark edip insanların bu seçenekleri daha iyi tanımalarına yardımcı olan kişi olarak algılandıkları görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının yönlendirici olarak algılanması aynı zamanda rehberlik hizmetlerinin temel işlevlerinden birisi olan yöneltici rehberlik ile de açıklanabilir (Altun ve Camadan, 2013; Poyraz,

2007). Rehberliğin bu işlevinin, ifade edilenler doğrultusunda farklı özelliklerine göre bireylerin geliştirilmesi ya da yönlendirilmesine yönelik gereksinimleri içerdiği söylenebilir (Özabacı, 2010).

Diğer temalardan farklılık gösteren yetersiz rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları temasında ise olumsuz metaforlar ele alınmıştır. Bu temadaki metaforlar incelendiğinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kendilerini özellikle uygulama açısından yetersiz gördükleri algılanmıştır. Bu temada ele alınan metaforlar, bu bölüm mezunlarının kendilerini geliştirmediklerini ve aldıkları eğitimin teorik ağırlıklı olduğu ve uygulama açısından yetersiz olduklarını göstermektedir. Üretilen metaforların daha çok 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri tarafından üretildiği görülmektedir. Yetersiz temasında üretilen metaforların daha çok 1. sınıflar tarafından üretilmesi, alınan eğitimin artması ile birlikte öğrencilerin yeterlilik düzeylerinin de artması ile açıklanabilir (Yüksel, Diken, Aksoy ve Karaaslan, 2012). Bununla birlikte bu temada üretilen metaforların son sınıf öğrencileri tarafından üretilmesi ise öğrencilerin mesleğe atanma süreci içerisinde bulunması ile birlikte meslekte başarılı olup-olamayacağına ilişkin kaygıları ile ilişkili olabilir (Ünalı-Eser ve Alaz, 2008). Ayrıca bu durum, son yıllarda uygulamaya ve mesleki alan bilgisine yönelik derslerin teorik derslere göre daha fazla olması ve bununla birlikte mesleğe yönelik sorumluluğun daha fazla hissedilmesi ile de açıklanabilir (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Ünalı-Eser ve Alaz, 2008).

Kişilik özellikleri açısından ele alındığında; çok yönlü temasında üretilen metaforlara bakıldığında, burada mesleki açıdan bilgi sahibi oldukları ve herkesin kendinden bir parça bulabileceği ifade edilmektedir. Bir diğer ifadeyle rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları bireysel farklılıklar gösteren öğrencileri her yönü ile tanımaları gerekmektedir. Bunun için de bilgi yelpazelerinin çok geniş olması verilecek yardım açısından önemlidir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları var olan bilgilerini yetersizliğini kabul edip sürekli olarak kendilerini geliştirmelidir (Bakırcıoğlu, 2005).

Öğrencilerin ön plana çıkardığı bir diğer özellik aktif dinleyicidir. Aktif dinleyici temasında üretilen metaforlara bakıldığında, psikolojik danışman kimseyi yargılamadan, sabırla herkesi dinleyen birisi olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları, kişileri olduğu gibi kabul etme, onları değerlendirmeye, yargılamaya kalkışmama ve karşıdaki kişiyi etkin bir şekilde dinleme gibi danışmanda bulunması gereken özellikleri taşımalıdır (Bakırcıoğlu, 2005). Danışandan hız alan yaklaşıma göre danışandan beklenen en temel görevlerinden birisi karşıdaki kişiyi dinlemesi ve danışanı ile özel etkileşim kurmasıdır (Altıntaş, 2011). Aktif dinleme, karşıdaki kişiye yönelik derin anlayış ve kabul duygusunun doğru iletilmesi açısından en etkili araçlardan birisidir (Voltan-Acar, 2010). Bu nedenle rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin iyi bir dinleyici olması önemlidir.

Bununla birlikte rehberlik ilkelerinden biri olan işbirliği kavramına ilişkin çalışkan, hayatı güzelleştiren ve uyumlu kişilik özelliklerini ele alabiliriz. Rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi içinde ortak bir anlayışa göre yürütülmesi gerekmektedir. Öğrencilerinde kişilik özellikleri açısından bu kavrama vurgu yapması, rehberlik ve psikolojik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe uygun kişilik özellikleri hakkında bilgi sahibi oldukları anlamına gelmektedir. Çalışkan teması altında incelenen metaforlara ilişkin, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının çalışkan olduğu algısına ulaşılmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin iş birliği içerisinde gerçekleştirilmesi ilkesi açısından bu durum rehberlik hizmetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi açısından önemlidir (Ünal ve Ünal, 2010). Rehberlik hizmetlerinde iş birliğinin rahatlıkla sağlanabileceğini gösteren bir başka husus da hayatı güzelleştiren ve herkesle rahatlıkla iletişim kuran ve

bütünleşebilen uyumlu temasında üretilen metaforlardır. Bu bağlamda çalışkan, hayata olumlu bakan ve diğer insanları olduğu gibi kabul eden uyumlu bireylerin diğer bireylerle iş birliği kurması zor olmayacaktır. İfade edilen özellikler aslında işbirliği kurulmasını kolaylaştırıcı etmenlerdir. Çalışkan kavramının ön plana çıkarılması, diğer kişilerle işbirliği kurma, sosyal uyumu sağlama, diğer kişilerin desteğini alma gibi eylemlerin artmasına ve tam anlamıyla işbirliğinin sağlanmasına yol açacaktır (Ünal ve Ünal, 2010). Böyle bir iletişim ve etkileşim, ortak anlayışın gelişmesine katkı sağlayacaktır (Altıntaş, 2011).

Bir diğer tamamımız olan ayrıntıcı rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları, sorunların altında yatan nedenleri derinlemesine incelediklerini ve doğru çözüm yolunu bulmak için çaba sarf ettiklerini ifade etmektedir.

Diğer temalardan farklılık gösteren sakınılması gereken rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları temasında ise olumsuz metaforlar incelenmiştir. Sakınılması gereken teması altında ele alınan bulgulara göre rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bu mesleğe yönelik olumsuz duygulara sahip oldukları söylenebilir. Bu bağlamda bu metaforları üreten öğrencilerin bu bölüme isteyerek gelmedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Üniversitenin rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin mesleklerine ilişkin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde bu bireylerin daha çok olumlu yönde metafor geliştirdikleri görülmüştür. Oluşturulan olumsuz metaforların ise nedenleri araştırılmalıdır. Ayrıca konu ile ilgili ileride yapılacak çalışmalarda öğrenciler, öğretmen adayları ve öğretmenlere de uygulanarak daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, E. (2011). Psikolojik danışma ve rehberlik. G. Can (Ed.). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik (ss.1-27). Ankara: Pegem Akademi.
- Altun, T. ve Camadan, F. (2013). Rehber öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 883-918.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilekmen, M. (2011). Psikolojik danışma ve rehberlik. G. Can (Ed.), *rehberliğin başlıca türleri* (ss.29-48).Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, S. (2000). The historical development of counseling in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 22.
- Doğan, S. (2000). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin durumu ve geleceğe ilişkin yönelimler. *Eğitim ve Bilim*, 118, 3-8.
- Egan, G. (2011). *Psikolojik danışma becerileri* (Çev. Ö. Yüksel). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ekşi, F. (2012). Kişilerarası ilişkiler: psikolojik danışmanlık ve halkla ilişkiler öğrencilerinin karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Hackney, H. ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. T. Ergene, S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayınları.
- Kepçeoğlu, M. (2004). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Meb (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. İnternette 25 Haziran 2013’de www.meb.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook..* Newbury Park: Sage Publications, CA.
- Miller, I. S. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational theory*, 37(3).
- Özabacı, N., İşmen, E., ve Yıldız, A. (2004). Psikolojik danışmanların ideal özellikleri ile yığınlık düzeylerinin karşılaştırması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 10(1), 8-25.
- Özabacı, N. (2010). Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik. E. İ. Gazioğlu, Ş. .I İlgar (Ed.), *Rehberlikte hizmet türleri* (ss.43-73). Ankara: Pegem Akademi.
- Özder, H., Konedralı, G. ve Zeki-Perkan, C. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özgün, M. S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32).
- Paskal, K. (2001). İlköğretim okulu müdürlerinin bu okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin görevleri ve rehberlik hizmetleri ile ilgili bilinçlilik düzeyleri.[Abstracts]. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Pişkin, M. (1989). *Orta dereceli okullarda görevli, yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Polat, C. (2007). İlköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Poyraz, C. (2007). *Orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir çalışma*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Kocbeker, B. N. ve Saban, A. (2007). Prospective teachers' conceptions of teaching and learning revealed through metaphor analysis. *Learning and Instruction*, 17, 123-139.
- Tan, H. ve Baloğlu, M. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünaldı-Eser, Ü. ve Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 1-13.
- Ünal, A. ve Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 920-945.
- Voltan-Acar, N. (2010). İnsan ilişkileri iletişim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2009). The development of the field of psychological counseling and guidance in Turkey: Recent advances and future prospects. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 1(42).
- Yeşilyaprak, B. (2011). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yüksel, K., Diken, İ.H., Aksoy, V. ve Karaaslan, Ö. (2012). Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 137-148.

Introduction

Individuals feel intense anxiety and need for help from someone who have experience when they cannot overcome the problems that they encountered in their lives. In such cases, the people who often are asked are the graduate student from department of the Guidance and Counseling. It is important to have enough knowledge about the study field for the graduate students of Guidance and Counseling for helping to individuals in need. However, many studies show that student in the Department of Guidance and Counseling do not have certain motivation about their area.

Many students of the Guidance and Counseling do not know exactly about their duties or work areas when they start working. This uncertainty which students have in their mind can cause concerns in their learning capabilities and professional life and this can adversely affect their professional lives.

Because of the fact that a person who does not his or her duties cannot explain and support his or her profession, it is important for students of guidance and counseling to determine their perceptions about their job.

In this study, it is aimed to determine how the students of guidance and counseling perceive their professions and personal characteristics. In this sense, it is hoped that the work will helpful to determine individuals' perspectives about their occupations and to become more productive in their business in life be more, who like their professions.

Moreover, this study was conducted to measure the students' knowledge about their professions and their incompetence in this area before they start their work. In this research, it is aimed to clarify the metaphors through which students, in the Department of Guidance and Counseling, explained their perceptions about their professions. And also it is aimed to show which features of human personality take over. In this respect, the field is expected to contribute to the research.

Methodology

The sample of the study is 272 students in the Department of Guidance and Counseling at Atatürk University. In the research, one of the case study patterns, an embedded single-case design was used. Moreover, in this study, data was collected by open-ended survey method. Participants were asked to complete sentence "Graduation from the Department of Guidance and Counseling is like ..., because ...". The students were asked to produce a single metaphor and to state the reasons. Data obtained from students are used as the data source. After the survey applied individually to the university students the data was analyzed by using content analysis method.

Findings and Recommendations

It is found that the students of the Department of Guidance and Counseling develop positive metaphors. However, it is identified that students produced negative metaphors about their professions. According to the findings of the research, the participants have produced 91 valid metaphors about the concepts regarding to graduation from the department of Guidance and Counseling. These metaphors are then evaluated in terms of common features and grouped under 12 different categories. In terms of the common characteristics of the metaphors that students have produced; they are discussed under 12 sub-themes such as illuminating, trustful, useful, guide, inadequate in terms of personality the one who sophisticated, active listener, making the life more beautiful, hard-working, harmonious, detail-oriented.

It is seen that students, in the Department of Guidance and Counseling, developed positive metaphors about their profession. The negative metaphors that they produced should be explored. In addition, it can be applied to the students, teachers and the teacher candidates for doing more extensive research for future studies.